

PLEIDOOI VOOR NATUURVRIENDELIJK BERMBEHEER

bijlage bij motie maaibeleid

De helft van alle plantendiversiteit in Nederland is in wegbermen terug te vinden.

VOOR- EN NADELEN NATUURVRIENDELIJK BERMBEHEER

Voordelen natuurvriendelijk bermbeheer

Welke voordelen heeft de stimulering van kruiden- en bloemrijke bermen?

- kruiden- en bloemrijke bermen bieden flora en fauna meer voedsel, schuil- en overwinteringmogelijkheden,
- kruiden- en bloemrijke bermen zorgen voor een rijkere flora en fauna en dragen bij aan de biodiversiteit,
- kruiden- en bloemrijke bermen hoeven minder vaak gemaaid te worden en dat levert een aanzienlijke besparing op,
- kruiden- bloemrijke bermen worden door inwoners zeer hoog gewaardeerd.

Nadelen huidig bermbeheer

Bij het huidige bermbeheer wordt het zogeheten “klepelen” veel toegepast.

Er bestaan twee werkwijzen:

Klepelen met achterlaten van het maaisel

Dit leidt tot:

1. verrijking van de grond met nutriënten en stimuleert daardoor de groei van gras, waardoor bloemrijke soorten en kruiden worden verdrongen.
2. vervuiling, omdat bermafval door het klepelen wordt stukgeslagen en versnipperd; de bodem wordt vervuild met o.a. met glas, plastic en blik.
3. de mogelijkheid dat zaden, insecten behouden blijven en kunnen overleven, maar het risico is groot dat andere kleine faunasoorten als kuikens genadeloos worden verhakfeld.

Klepelen met afvoeren van maaisel

Dit leidt tot:

1. verarming van de grond en stimuleert de groei van bloemrijke kruiden.
Belangrijk is daarbij:
 - de timing: het maaisel moet droog zijn en blijven om rotting tegen te gaan.
 - dat het maaisel de tijd krijgt om zaden “los te laten” en
 - dat insecten de tijd krijgen om de zich uit het maaisel terug te trekken.
 - dat het maaisel een paar dagen na het maaien wordt afgevoerd .
 - dat het maaisel door “harken” en niet door “zuigen” wordt verwijderd.
2. vervuiling, omdat het maaisel stukgeslagen en versnipperd bermafval bevat zoals glas, plastic en blik.
3. hergebruik van het bermmaaisel door omzetting in organische stof voor de landbouw of biobrandstof

Tussenvormen

Een eerste stap naar een beter beheer voor wegbermen (en slootkanten) is bij het maaien 15-20 % te niet te maaien of door gefaseerd te maaien. Faunasoorten kunnen dan in dit gedeelte overleven. Indien de overige 85-80% wordt gemaaid en direct wordt afgevoerd blijft het dramatisch dat het overgrote merendeel van de aanwezige zaden en insecten wordt afgezogen en verdwijnen uit het ecosysteem. Deze tussenvorm verdient zeker geen voorkeur.

BESTE BERMBEHEER

(volgens de Vlinderstichting)

Ecologisch bermbeheer zou minimaal aan zes randvoorwaarden moeten voldoen.

De eerste vier voorwaarden vormen een cirkel, van plan tot uitvoering en via monitoring weer terug naar het plan. Afstemming met andere terreineigenaren (5) en communicatie met bewoners (6) vormen de basis voor een succesvol beheer.

1. Doel: meer streekeigen flora en fauna.
Een goed omschreven doel is belangrijk, bijvoorbeeld het bevorderen van flora en fauna passend bij de regio. Ecologisch bermbeheer is daarvoor een middel, geen doel op zich. Alle partijen die betrokken zijn bij de uitvoering van bermbeheer dienen doordrongen te zijn van het belang van de doelstelling van het beheer. Dus ook de man op de trekker!
2. Gefaseerd maaien
Maai gefaseerd en laat bij elke maaibeurt minimaal 15 % van het oppervlak staan. Daardoor blijft er dekking, voedsel en voortplantingshabitat voor insecten en krijgen kruiden de kans om langer te bloeien. Ook na de laatste maaibeurt dient minstens 15 % van het oppervlak staan ongemaaid de winter in te gaan. Maatwerk is het sleutelwoord in de uitvoering.
3. Flexibele maaimomenten.
Het tijdstip van maaien wordt bepaald door de vegetatie. Uitgangspunt is de bloei van een of meerdere kenmerkende en gemakkelijk herkenbare plantensoorten, zoals het zandblauwtje of de margriet. Het moment dat minstens 50 % van die planten in een berm is uitgebloeid, is het moment om te maaien.
4. Monitor de effecten op flora en fauna.
Om te kunnen leren of het gevoerde beheer zinvol en succesvol is, behoort de monitoring van de effecten tot een van de belangrijkste aspecten van het bermbeheer. Typische of iconische planten- en diersoorten kunnen vertellen of een beheerder op de goede weg is met zijn beheer.
5. Stem af met andere terreineigenaren.
Langs veel wegbermen loopt een watergang die door waterschappen onderhouden wordt. Afstemming tussen het beheer van de berm en de watergang kan veel ecologische winst opleveren. Hetzelfde geldt voor het beheer van landschapselementen als houtwallen en singels.
6. Communiceer met omwonenden.
Veel bewoners kijken nog vreemd tegen ecologisch beheer van bermen aan. Een nette berm is naar hun idee een berm met kort gras. Daarom is het van groot belang om te wijzen op de enorme waarde van bermen voor onze natuur, en op de grote variatie aan bloemen en dieren die in bermen voorkomen. Houdt rekening met de mening van omwonenden door al

te ruige vegetaties vroegtijdig te maaien, om zo draagvlak voor ecologisch beheer niet te torpederen.

Wat is er voor nodig ?

Belangrijk is dat aannemers inspelen op een natuurvriendelijker bermbeheer door aanpassing van het machinepark. Ook bewustwording, educatie en de juiste instructies aan de medewerkers (per uur betaalde loonwerkers!) zijn belangrijk. De investeringen die nodig zijn voor aangepast bermbeheer zullen ruimschoots terugbetaald worden in de vorm van meer biodiversiteit in kruiden- en bloemrijke bermen.

Aangepaste wetgeving en plaatselijke verordeningen t.a.v. bermbeheer zijn cruciaal omdat met de huidige vrijblijvendheid geen druk aanwezig is om te veranderen.

Financiering

Een ander bermbeheer hoeft niet extra kosten met zich meer te brengen. Er wordt immers minder vaak gemaaid, en er is na verloop van jaren ook minder materiaal af te voeren.

Bij de Greendeal infranatuur (<https://www.greendeals.nl/>) zijn naast de provincie ook het waterschap en RWS betrokken. Voorbeelden zijn onder meer Haarlem en Delft (langs A4).